

- Помер у с. Великий Ходачків Козівського р-ну //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-українські взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.11.
- 140 років від дня народження Бордуляка Тимофія Гнатовича (2.02.1863 – 16.10.1936) – українського письменника //Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2002 рік: Бібліогр. список /Уклад. М.В.Друневич. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – С.17-19.
- ***
- Галич О. Штрихи до творчого портрета Тимофія Бордуляка //Вітчизна. – 2002. – №7-8. – С.141-149.
- Дмитренко Ж. Трагізм і комізм буднів: [Про одне з оповідань Т.Бордуляка] //Слово і час. – 2001. – №10. – С.33.
- Лисенко Л.С. Листування Тимофія Бордуляка //Укр. літературознавство. – 1985. – Вип. 45. – С.88-96.
- Петраш О. «Пишу, і то інтенсивно пишу...» //Вільне життя. – 2003. – 18 лют.
- Петраш О. Непрочитані сторінки: Нове про Т.Бордуляка //Жовтень. – 1985. – №9. – С.88-96.
- Пархомчук Я. Він творив нас українцями //Свобода. – 2003. – 11лют.
- Савків Л. «Він так дивився на людей, наче хотів їм неба прихилити...» //Свобода. – 2003. – 1лют.
- Сім'я Г. Із сузір'я митців талановитих //Вільне слово. – 1993. – 30 січ.
- Сорока П. Закутень //Мета. – 1995. – №11-12.
- Шеремета Д. Вирвати село з упадку закликав Тимотея Бордуляк //Просвіта. – 1993. – Вип. 8 (берез.).
- Яценко Т. Виховний ідеал української землі: (На матеріалі оповідання Т.Бордуляка «Перший раз») //Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – №4. – С.13-19.

**Управління культури Тернопільської
обласної державної адміністрації
Обласна універсальна наукова бібліотека
Науково-методичний відділ**

*140-річчю від дня
народження присвячується*

Співець селянської долі
Методичні рекомендації щодо популяризації
творчості Тимотея Бордуляка

Тернопіль – 2003

140-річчя від дня народження Тимотея Бордуляка, що припадає на лютий цього року, заактивізує діяльність бібліотек щодо зміцнення національної пам'яті про видатного письменника.

Аби стимулювати творчий пошук бібліотекарів та урізноманітнити їх просвітницьку діяльність ми видали методичні рекомендації «Співець селянської долі».

У матеріалі подано огляд життєвого та творчого шляху, вміщено загальні рекомендації організаторам ювілейних урочистостей, орієнтовну тематику тем для проведення заходів, зокрема, читацької конференції, літературного вечора, книжково-ілюстративної виставки, вікторини.

Завершує видання рекомендований список літератури.

Матеріал підготувала	О.О.Куш, гол. методист НМВ
Редактор	Г.С.Моліцька, заст. директора з наукової роботи
Відповідальний за випуск	В.І.Вітенко, директор ОУНБ

Славну сторінку в історію української культури вписали численні наші земляки – Маркіян Шашкевич, Володимир Гнатюк, Соломія Крушельницька, Мар'ян Крушельницький,

початковій школі в м. Станіславчик, українській гімназії у Львові, духовній семінарії, Львівському університеті на теологічному факультеті);

7. Де на Тернопільщині проживав Тимотей Бордуляк? (*Квітень 1890р. – осінь 1893р. – у с.Заставці Монастирського району; 1893-1905рр. – у с.Городище Зборівського району; 1905р. – у с. Великий Ходачків Козівського району*);

8. Як називається перша збірка оповідань Т.Бордуляка? («Ближні» 1899р.);

9. З якими українськими письменниками Т.Бордуляк підтримував дружні зв'язки? (*І.Франком, О.Маковеєм, М.Коцюбинським, В.Щуратом*).

Література

Бордуляк Т. Твори. – К.: Дніпро, 1983. – 373с.

Бордуляк Т. Твори. – К., 1958. – 475с.

Бордуляк Т. Оповідання. – Полтава, 1919. – 130с.

Бордуляк Т. Дай боже, здоровля корові: Оповідання //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. – Тернопіль, 1991. – С.7-8.

Бордуляк Тимофій Гнатович (2 II 1863, с.Бордуляки Бродівського р-ну Львів. обл. – 16.X.1936, с. Великий Ходачків Козівського р-ну) //УРЕ. – 2-ге вид. – К., 1917. – Т.1. – С.529.

Бордуляк Тимотей (2.02.1863-16.10.1936) //УЛЕ. – К., 1988. – Т.1. – С.218-219.

Бордуляк Тимотей (1863-1936) //Енциклопедія українознавства. – Львів, 1993. – Т.1. – С.158.

Бордуляк Тимотей (2.II. 1863 – 16.X.1936) – укр. письменник.

моя кров!..» Та дай мені спокій, пусти мене хоч би навіть до Бразилії, най іду, най тебе вже раз скараскаюся!.. »

Панько (*насуваючи чим скоріше шапку на вуха і, постогнуючи та бурмотячи сам до себе якісь невиразні слова, відвертається від свого братанича, йде зі сцени...*).

Доповнити літературний вечір «Життєві і творчі горизонти Т.Бордуляка» пропонуємо вікториною:

1. Якими літературними псевдонімами підписувався Тимотей Бордуляк? (*Т.Боднаришин, Б-н Т., Т.Ветлина*);

2. Коли і де народився Тимофій Бордуляк? (*2 лютого 1863р. в с. Бордуляках Бродівського району Львівської області*);

3. Які поезії складають поетичний доробок письменника? (*«Осінній сонет», «Я чоловік», «Ліс», «3 зимових сонетів», «Сівач», «Нетямущим», «Русалка»*);

4. З якого поетичного твору Т.Бордуляка ці рядки?

«Підла в мене ся дитина,
Що нььки не любить,
Що на неї мисль лукаву
У серці голубить.

Із лютими ворогами
На матір змовляєсь
І на жизнь єї старечу
Нишком засідаєсь»

(*Т.Бордуляк «Нетямущим»*);

5. Які прозові твори Т.Бордуляка вам відомі? (*«Дай, боже, здоровля корові», «Самітня нивка», «Іван-Бразилієць», «Михалкові радощі», «Дід Макар» тощо*);

6. В яких учбових закладах навчався Т.Бордуляк? (У

Павло Думка, Яків Струхманчук, Іванна Блажкевич, Денис Лукіянович та інші. Серед них і Тимотей Бордуляк, 140-річчя якого ми відзначаємо 2 лютого 2003 року.

Письменник належав до групи західноукраїнських прозаїків-реалістів, які відображали життя галицького селянства.

Кращі його оповідання високо цінувались І.Франком, О.Маковесом, П.Грабовським, Л.Українкою, про його оповідання тепло відгукувались тогочасні критики.

Іван Франко відзначав Тимотея Бордуляка, як автора «простих, невишуканих та теплим чуттем ogrітих оповідань».

У творчості Т.Бордуляка бринять ті самі мотиви, які властиві неперевершеним у світовій літературі новелам про галицьке селянське пекло Василя Стефаника «Шкода» і Марка Черемшини «Чічка». Дечим оповідання Т.Бордуляка подібні до Л.Мартовича та О.Кобилянської.

Життєвість, довговічність літературних творів Тимотея Бордуляка визначається їх правдивістю, народністю, мистецтвом слова, художнього вираження в них заповітних дум і прагнень народу.

Творчий та життєвий шлях Тимотея Бордуляка тісно пов'язаний з нашим краєм. Сорок шість років він жив, трудився та творив на теренах Тернопільщини. У квітні 1890р. Т.Бордуляк з с. Утіхович Перемишлянського повіту переїхав у с. Заставці Монастирського району, 1893р. – на нове місце служби – Городище Зборівського району, а в 1905р. – у село

Великий Ходачків Козівського району, де жив до кінця своїх днів.

Життю і творчому доробку українського письменника Т.Бордуляка присвячено чимало статей, наукових праць. Та шанувальники літератури й історії рідного краю мають знати більше про талановитого земляка, а тому в рік святкування 140-річчя від дня народження необхідно активізувати роботу по популяризації його творчості.

Варто зауважити, що в цьому році на сторінках періодичних видань з'являться нові публікації. Рекомендуємо їх збирати у тематичні папки та використовувати в роботі з читачами.

Для висвітлення життя та літературного доробку Тимотея Бордуляка пропонуємо такі теми: «Із сузір'я митців талановитих», «Майстер оповідань, чуттям огрітих», «Творчий портрет Тимотея Бордуляка». За цими темами можна також оформити виставки, організувати літературні вечори, провести засідання клубів та любительських об'єднань.

Рекомендуємо організувати книжкову виставку «Співець селянської праці». Епіграфом послужать слова О.Засенка: «...Бордуляк служив справі розвитку української літератури...Все краще у літературній спадщині письменника... є цінним надбанням української літератури, яке слід вивчати і популяризувати».¹

Розділи виставки:

1. Ім'я, пов'язане з Тернопільщиною.

він вже не говорив про ту Бразілію, господи боже! Коли б в тім, що він говорив, було лиш половина правди, то вже варто там їхати... Але він присягався на чім світ стоїть, що то всьо правда. Та ще той панич, дядьку, то щирий русин... Він каже: ви там, в Бразілії, зложите нову Русь, не таку, як у нас, бо що у нас за Русь? Тільки, каже панич, ви будьте тихо, ша! Не говоріть нікому, що ви мене бачили, не зраджуйте мене, бо я всім тим, що баламутять людей, сіллю в оці, і якби они могли, то би повісили мене на сухій гіляці... Ну, але я за нього не боюся, бо він, так як той вуж у траві: нині тут, а завтра вже бог знає де, за десять миль... Славний чоловік, та ще до того щирий і справедливий русин. Се ему навіть з очей світить...

Панько (*покиваючи сумно головою*). А може, той панич якийсь пройдисвіт, обманець...

Іван (*розгнівано*). Як ви смієте ображати чесного чоловіка?! Чи не знаєте ви, що ви цілий не варті за оден его мізильний палець? Або мене? Чого ви мене чіпаєтесь, як та смола? Чого-ви лізете до мене з вашими дурними радами і пересторогами? Чи то я малий хлопець, а ви мій опікун і маєте право мені розказувати? Всьо, що я зроблю, сам за то відповідаю, а вам до того зась! Ех, ти, старий гробарю! І що мені за честь величати тебе дядьком? Такого мочиморду, що всьо своє прогайнував, пропив, зійшов на діда, а тепер ще й величаєсь перед цілою громадою: «Ось якого я маю братанича Івася Загуменного, розумного і славного хлопця! Люде добрі! То моя фамілія, то

Панько. А якби я мав таку жінку, як ти... бо твоя Марина, то таки богом а правдою сказавши, молодиця гарна, хоч бери та малюй, і добра з неї людина: тиха, трудяща... А коли б я мав трое малих діточок, так як ти, то я їх любив би і не тягнув би їх в далекі незнані краї, на непевну будучність, може, на загибіль...

Іван (*поривисто, із запалом*). Власне, я їх люблю, і жінку, і діти і хочу для них працювати, хочу їм бодай на чужині забезпечити ліпшу будучність, бо що їх тут чекає? Біда, злидні, нужда, ось що!..

Панько. А все-таки газети пишуть, що то шахрайство!

Іван. Ет, газети!. Они вам залізли до голови, як фіри сіна... Але знаєте, дядьку, що? Послухайте, що я вам скажу... (*таємничо усміхаючись, тихим, поривистим голосом*). Недавно видівся я з одним молодим паничем зі Львова, зі щирим русином, котрий їздить по селах і говорить людям цілу правду. І ось що він сказав: «Не слухайте, каже, того, що пишуть про Бразілію, бо всі газети дістали за те великі суми грошей, щоби навмисне людей баламутити... Люде добрі! – казав панич, – тепер всі газети разом на купу не варті навіть нюха табаки! І щоб вам не знати що говорили про той благословенний край, навіть щоби вам говорили в церкві на проповіді, то ви не вірте, не слухайте, бо то всьо брехня!.. Але ви майте, каже, свій розум, не будьте дурнями і суньте до Бразілії цілою лавою, а буде добре вам і вашим дітям...» І чого

2. Оповідання з народного життя.

3. Поетична спадщина Т. Бордуляка.

Доповнить виставку перелік дат його життя та творчості:

2 лютого 1863р. – у с. Бордуляки Львівської області, названому на честь одного з предків письменника, народився Т. Бордуляк;

літо 1889р. – одержав право бути священиком та учителем початкової школи;

квітень 1890р. – переїхав у с. Заставці Монастирського району;

1893р. – переїхав у с. Городище Зборівського району;

1890-1899рр. – найбільш плідні роки у літературній біографії (в цей час Т. Бордуляк написав двадцять два оповідання);

1898р. – у «Літературному віснику» О.Маковей надрукував статтю про оповідання Т. Бордуляка, поставивши їх в один ряд з кращими творами про село, які з'явилися тоді в українській літературі;

1905р.² – письменник переїхав у с. Великий Ходачків

Козівського району і жив тут до кінця своїх днів;

1917-1930рр. – твори Т. Бордуляка перевидувалися сімнадцять разів на Східній Україні.
Т. Бордуляк стоїть з початку січня 1905 року. Отже, переїхав письменник до Великого Ходачкова наприкінці 1904р. (Сім'я Г. Із сузір'я митців талановитих // Вільне слово. – 1993. – 30 січ.)

осінь 1935р. – під час поїздки до школи в с.Забойки Т.Бордуляк простудився і майже цілий рік не служив ні в церкві, ні в школі;

16 жовтня 1936р. – на 74 році життя помер Т.Бордуляк.

У комплекс заходів «Служив рідній українській літературі», приурочених святкуванню річниці Т.Бордуляка, доречно включити читацьку конференцію «Письменник людської гідності і правди»:

1. Священнослужитель Т. Бордуляк (*виступ священика*).
2. Творчі зв'язки Т.Бордуляка з відомими українськими письменниками (*виступ літературознавця, вчителя-філолога, краєзнавця*).
3. Прозовий доробок письменника та мости літературної зрілості.
4. Історія часу й сучасність історії.
5. Упорядкування спадщини Т.Бордуляка (*виступ краєзнавця*).
6. «Т.Бордуляк: життя і творчість» – бібліографічний огляд літератури.

Інсценізація фрагменту з оповідання «Іван-Бразілієць» урізноманітнить, зокрема, проведення літературного вечора «Життєві і творчі горизонти Т.Бордуляка».

Початок подій, описаних у творі, відноситься до літа 1895 року, коли у східній Галичині до найвищого ступеня досягнула

так звана «гарячка бразилійська».

У заході беруть участь: **Іван, Панько Загуменний**.

Сцена прикрашена як українська світлиця. За столом сидять Іван та Панько Загуменний. Звучить українська народна емігрантська пісня «Чорна хмара при долині».

Панько. Ей, Івасю-голубчику, послухай мене, старого, та і плюнь на ту Бразілію!

Іван (*усміхаючись глумливо під носом*). Ет, то всьо дурне, що ви, дядьку, говорите! А щодо газет, то они всі брешуть, хоч би навіть руські, бо не хотять пустити людей з краю... Очевидна річ: чим більше народу вийде з краю, тим менше лишиться рук до роботи, а се комусь не на руку.

Панько. А все я би таки боявся пускатися в таку далеку дорогу. Таж самим морем треба їхати більше, як місяць. Знаєш? Морем!

Іван. Ви бояли би ся, але я не страшків син... Та й другі не бояться, бо народу іде пропасть, ось що!

Панько. А якби я мав таку хату, як ти, Івасю, і шість моргів поля, так як ти, то мене ніхто навіть вагами не виважив би з-під власної печі, не то щоб я самохіть пхався за море, за гори...

Іван. Що мені з хати, коли в ній нема що їсти? Що мені з поля, коли я засіяв жито, а замість жита вродився кукіль? Хіба ви сліпі? Не видите? Що мені з печі, коли она не тепла, бо як прийде зима, то нема чим запалити?..